

پارک سیتروئن، آغاز یک شیوه

the style begins

A review and critique on Citroen park as modern urban space

تصویر ۱: نمای کلی از پارک
سیتروئن. مأخذ:
www.panoramio.com

مژده مهدوی مقدم،
کارشناس ارشد معماری منظر.
Mojdeh Mahdavi
Moghadam, M.A in
landscape architecture
mojoo.mahdavi@gmail.com

بررسی و تحلیل پارک سیتروئن به مثابه فضای نوین شهری

Citroen Park,

چکیده: کشور فرانسه در دهه ۱۹۸۰ میلادی در پاسخ به توسعه و رشد کنترل نشده صنایع در شهرها که کیفیت زیست محیطی و حیات اجتماعی شهروندان را مخدوش کرده بود، سیاستی برای نوسازی شهری در نظر گرفت که جنبه‌های کالبدی، اقتصادی و اجتماعی را به طور هم زمان در بر می‌گرفت. پارک آندره سیتروئن نتیجه این سیاست و نقطه آغازی برای این بازسازی‌ها بود. هدف طرح تبدیل فضای آلوده و رها شده شهری به یک فضای سالم و اجتماعی بود.

امروز این پروژه در قلب پاریس به عنوان نمادی از طراحی پست مدرن در دنیا شناخته می‌شود و مکانی مناسب برای درک کانسپت‌های اکولوژیک ژیل کلمان به ویژه ایده "باغ در حرکت" اوست. ژیل کلمان به عنوان طراح قسمت شمالی پارک سیتروئن، ایده‌های ناب طراحی منظرش را در قسمت‌های مختلف پارک شامل: باغ سفید و باغ سیاه، باغ حواس، باغ در حرکت و دوگلخانه بزرگ به نمایش گذارد. برخورد اکولوژیک کلمان با پارک در تضاد با رویکرد سخت معمارانه «آندره پرووست»، اثری ماندگار را در تاریخ معماری منظر بر جای گذارد. این نوشتار تلاش می‌کند در کنار معرفی و نقد فضاهای مختلف پارک سیتروئن رویکردهای طراح در ساخت این فضاها را نیز مورد بررسی قرار داده و از ورای آن، نظریه‌های کلمان در برخورد با طبیعت را معرفی نماید.

واژگان کلیدی: ژیل کلمان، پاریس، پارک سیتروئن، پست مدرنیسم

تصویر ۲: نمای باغ های حواس در قسمت شمالی باغ طراحی شده توسط ژیل کلمان. مأخذ: www.panoramio.com

Abstract: In the late 1980's in France, a new urban renewal policy was adopted to address problems arising from uncontrolled industrial developments in urban areas. These developments threatened the environment and affected the social life of citizens, thus the new urban renewal policy was aimed at simultaneously tackling the physical, economic and social aspects of urban life. The André-Citroën Park was formed as a result of this policy and became a starting point for the renewal process. The main idea was to transform the polluted urban wasteland (in this case the area housing the Citroen Company) into a healthy and social space. This avant-garde project turned its relatively unknown creator, Gilles Clement, into a famous global landscape architect. Today, this project - situated in the heart of Paris – is considered a global post-modern design and is the perfect place to perceive Gilles Clement's ecological concepts including his idea of "Garden in Movement". As the designer of the park's northern landscapes, Gilles Clement has displayed his unique ideas in various sections of the park including the White Garden and the Black Garden, the Garden of Senses and the Garden in Movement. Clement, who has a background as an expert gardener and ecologist, creates designs that are concerned with sense and movement. These designs are displayed in his six-themed 'sense' gardens and Garden of Movement. The area is also adorned with two greenhouse pavilions. Lastly, an unkempt garden displays wilderness amongst the maintained. His counterpart designer Alain Provost¹ showcases modern geometries and sculptural plantings. This method of landscape designing provides order in contrast to the wild designs of Clement. However, Clement's ecological approach against Provost's strictly architectural designs has created a timeless work of landscape art.

This article is an attempt to introduce and analyze the various sections of the André-Citroën Park and review the approaches taken by its creator based on his concepts as a landscape designer.

Keywords: Gilles Clement, Paris, André-Citroën Park, post-modernism

در حالی که از ابتدا تا انتهای پارک حرکت می‌کنند این مفاهیم را در می‌یابند. در ورودی پارک دو ایده "معماری" و "عناصر مصنوع" مشهود هستند. پلازا و باغ ورودی اصلی پارک در قسمت جنوبی آن قرار دارد که در میان ساختمان‌های اداری و مسکونی احاطه شده و بیشتر به صورت یک فضای شهری و نه یک پارک جدا از شهر مشهود است. این ایده با شکل پلازا تقویت می‌شود که در آن خطوطی با هندسه قوی حاکم است. در این قسمت فضاهای مستطیل شکل با ابعاد و عمق‌های مختلف وجود دارد.

محور اصلی پیاده

در انتهای باغ، ورودی یک مسیر پیاده وجود دارد که به استخر آب می‌رسد. در این قسمت مسیر اصلی حرکت وجود دارد که به صورت مورب از شمال شرقی به جنوب غربی سایت می‌رود. در نگاه نخست، این مسیر پیاده خارج از پارک به نظر می‌رسد و مانند خدش‌های است بر چهره‌ای که بدون آن می‌توانست زیبا باشد. اما در تجربه نزدیک، این مسیر نشان‌دهنده نبوغ طراحی است. این مسیر در واقع کلیه فضاهای جذاب پارک را به یکدیگر پیوند می‌دهد و امکان ورود و خروج آزادانه از هر کدام از آن‌ها را برای بازدیدکنندگان فراهم می‌سازد و به ایده "حرکت" نیز جان می‌بخشد. این مسیر همچنین باغ‌هایی چون ورسای را به خاطر می‌آورد. در انتهای مسیر به طرف شمال راه باریک شده و انسان را به فضای چمن وسیع مرکزی هدایت می‌کند.

پارک آندره سیتروئن پروژه‌ای پیشرو است که ژیل کلمان گمنام را به معمار منظر جهانی بدل کرد. امروز پارک سیتروئن به عنوان نمادی از طراحی پست مدرن در قلب پاریس تبدیل شده و مکانی مناسب برای آشنایی با ایده‌های ژیل کلمان به ویژه نظریه باغ در حرکت او است.

Citroen Park is a pioneer project that raises Gilles Clement from an unknown gardener to an international landscape architect. Today, this project in the heart of Paris is considered as a symbol of post-modern designs and is a proper place to become familiar with Clement's concepts especially his idea of the Garden in Motion.

فضای چمن مرکزی

فضای چمن مرکزی، قلب پارک سیتروئن است این فضا توسط پرچین‌های به هم پیوسته و دیواره‌های سنگی از سایر فضاهای پارک جدا می‌شود. جریان همزمان طبیعت در معماری و معماری در طبیعت در این فضا کاملاً مشهود

طراحی پارک

تأکید مدیریت شهری پاریس بر آن بود که پروژه پارک سیتروئن باید بازتاب شهر پاریس باشد و در عین آنکه به باغ‌های فرانسوی و یا انگلیسی و خصوصاً باغ لوکزامبورگ^۲ شباهت داشته باشد، اندیشه‌های معاصر را نیز تبیین کند. طراحان با آمیختن هندسه قدیمی باغ‌های فرانسوی با عناصر معاصر این هدف را به بهترین وجه محقق ساختند؛ طراحی کاشت در گلخانه‌های پارک، باغ‌های موضوعی موجود در آن و سایر فضاها به گونه‌ای ایجاد شد که با رنگ‌های متنوع، یادآور رنگ‌ها و گیاهان متنوع باغ لوکزامبورگ باشد. در این پارک؛ گیاهان، آب و سایر عناصر منظرین به صورت عناصر پرکننده فضا و عناصر ثانویه در طراحی پارک مطرح نیستند، بلکه کلیه آنها عناصری فضا ساز هستند و در مرکز اهمیت قرار دارند به گونه‌ای که طبیعت همان‌طور که هست مورد توجه و احترام واقع می‌شود. امروزه منتقدان معماری طراحی پارک سیتروئن را به پست‌مدرنیسم نسبت می‌دهند^۳ که ایده اصلی آن در چارچوب نظریه "باغ در حرکت" ژیل کلمان شکل گرفته است.

کانسپت‌های طراحی و طرح‌های کلمان پیرامون این ایده شکل می‌گیرند که باید به رفتار طبیعت همان‌گونه که هست احترام گذاشته شود. او در سال ۱۹۹۹ مقاله‌ای با عنوان "باغ در حرکت، از دره تا مزرعه در پارک سیتروئن" نوشته است. در این مقاله او فلسفه خود در طراحی پارک‌ها را چنین بیان کرده است: "با رها کردن گیاهان در سیستم بیولوژیکی خودشان، آنها چه خوب باشند و چه بد، شانه‌هایشان را به یکدیگر می‌سایند و خودشان تشخیص می‌دهند که چگونه و کجا رشد کنند. اصلاح همیشگی فضایی که در آنها این چرخه رشد اتفاق می‌افتد، در اینجا گیاهان معنابخش حرکت و نظاره‌گری بر این حرکت هستند و به کلمه باغ معنا می‌بخشد." (Riha: b, 2004:2)

باغ در حرکت در پارک سیتروئن، جایی بود که کلمان کانسپت‌های خود در طراحی را بکاربرد. کلمان اعتقاد دارد که نه تنها گیاهان به یکدیگر مرتبط هستند بلکه انسان‌ها نیز در تعامل با گیاهان و کلیت طبیعت قرار دارند. کلمان خودش را یک باغبان ساده می‌نامد اما او یک فرد کنجکاو و زیرک با عقاید راسخ است. او معتقد است انسان باید بیاموزد که چگونه تعادلی بین منابع طبیعی و فعالیت‌های انسانی برقرار سازد. او در پروژه‌های قبلی خود مانند "باغ گیاهان"، که در نمایشگاه پارک لاولیت در سال ۲۰۰۰ برگزار شد، نیز می‌کوشد نه تنها صحنه‌ای بی‌نظیر از طبیعت برای انسان‌ها بیافریند بلکه آن‌ها را درباره رابطه انسان و طبیعت نیز مورد آموزش قرار دهد (مصباح نمینی: ۱۳۸۳). این حساسیت کلمان در طراحی منظر، پاسخ بسیار مناسبی به نیازهای این پارک بوده که در آن می‌بایست طبیعت را در فضایی احیا می‌کردند که فعالیت‌های انسانی آن را احاطه کرده بود.

عناصر و اجزای پارک

در این پارک، چهار مفهوم کلی معماری، عناصر مصنوع، حرکت و طبیعت نشان داده شده است و بازدیدکنندگان

مقدمه
 در سال ۱۹۷۲ کارخانه اتومبیل‌سازی سیتروئن به خارج از شهر پاریس منتقل شد. وجود کارخانه در مرکز پاریس، سبب به وجود آمدن کاربری‌هایی نامتناسب با بافت شهر مانند انبار کالاها، ایستگاه حمل بار، کارگاه‌ها و... شده بود. با انتقال کارخانه، این کاربری‌ها نیز حذف و مساحت زمین یاد شده سه برابر شد. ایده مدیریت شهری، احداث یک پارک عظیم با تعدادی دفتر کار و کاربری مسکونی در آن سایت بود. طرح پیشنه‌های تنها محدوده پارک را در بر نمی‌گرفت، بلکه فضایی خارج از مرزهای کارخانه را نیز شامل می‌شد که دو مدرسه، دو هتل، یک بیمارستان، فضاهای اداری و ۳۰۰۰ آپارتمان در آن وجود داشت.

پس از این تصمیم مسابقه طراحی در سال ۱۹۸۵ برگزار شد. داوران مسابقه بین دو طرح منتخب نتوانستند یکی را انتخاب کنند و به جای انتخاب یکی از آنها تصمیم گرفتند که دو گروه برنده، ایده‌هایشان را در طراحی این پارک با یکدیگر تلفیق کنند. آنچه حاصل شد، یک پروژه ۷۴ میلیون دلاری بود که موفق‌ترین پارک عمومی در پاریس از زمان امپراتوری دوم محسوب می‌شد. پارک در سال ۱۹۹۲ گشایش یافت. نتیجه تلفیق ایده‌های دو معمار، پارکی شد که فضاهای آن نیز کاملاً از یکدیگر متمایزند. با توجه به سابقه "پرووست" در طراحی فضاهای بزرگ‌مقیاس، او به عنوان ناظر پروژه انتخاب و همچنین مسئول طراحی بخش جنوبی سایت شد. از آنجا که طراحی فضاهای طراحی "پرووست" باید کاملاً نزدیک به ساختمان‌ها و فضای شهری می‌بود؛ عناصر "معماری" و "مصنوع" نقش مهمی در طرح‌هایش داشتند. طرح فرمال او شامل طراحی کانال‌های آب، فضای چمن وسیع میانی و آب نماهای گرانیته بود. در بستر پارک طراحی پرووست بخش فرمال و سنتی را شکل می‌دهد (Riha: a, 2004:1).

بخش دیگر پارک توسط یک طراح رو به رشد و بسیار با ذوق طراحی شده است: ژیل کلمان. وی مسئول طراحی بخش‌های شمالی پارک بود که شامل باغ سفید، باغ‌های حواس، دو گلخانه بزرگ و باغ در حرکت می‌شود. در زمان طراحی پارک، ژیل کلمان برای جامعه فرانسوی کاملاً ناآشنا بود. او فقط یک پروژه در سابقه خود داشت و مسابقه طراحی پارک "آندره سیتروئن" تنها مسابقه‌ای بود که در آن شرکت کرده بود و برخلاف همه پیش‌بینی‌ها در این مسابقه لیاقت خود را به خوبی نشان داد (Riha: b, 2004:1).

تصویر ۵

تصویر ۴

تصویر ۹

است و در این پارک به تعادل مطلوبی از طبیعت و فضای انسان ساخت می‌رسد. این فضای چمن به وسیله سازه‌های بزرگ احاطه شده است: گلخانه‌ها و دیواره ساخته‌شده. این فضا از شمال به جنوب و در حاشیه رود سن کشیده شده است؛ به طوری که ناظر با ایستادن در نقطه جنوبی آن به دید وسیعی از پارک دست می‌یابد که رود سن را در پس زمینه دارد. در اطراف محوطه چمن، کانال باریکی از آب وجود دارد و تنها راه خروج از آن بازگشت به مسیر اصلی است. از این روست که افراد به ادامه حرکت در پارک و بازدید از سایر فضاها تشویق می‌شوند و ایده "حرکت" در پارک نیز باری دیگر تقویت می‌شود.

گلخانه‌ها از دیواره‌های شیشه‌ای معلق و قاب‌های چوبی ساخته شده‌اند. اگر این پارک یک پارک مدرن باشد؛ آن‌گاه این گلخانه‌ها نیز کاخ‌های آن به شمار می‌روند.

کلمان اعتقاد خود به رابطه میان انسان و طبیعت را در گلخانه‌های پارک سیتروئن نشان می‌دهد. یکی از این گلخانه‌ها، گونه‌های گیاهی نادر را نمایش می‌دهد که برای بازدیدکنندگان کاملاً ناآشنا هستند و از این طریق نکات جدیدی را درباره طبیعت به آنها می‌آموزد و مانند نمایشگاه "باغ گیاهان" در پارک لاولیت عمل می‌کند و گلخانه دیگر نیز نمایشگاه‌های ادواری برپا می‌دارد. این گلخانه‌ها دو هدف را دنبال می‌کنند: نخست آنکه به بازدیدکنندگان درباره طبیعت و رابطه آن با فعالیت‌های انسان می‌آموزند و دیگر آنکه برای کلمان این فرصت را فراهم می‌کنند تا عقاید خود را با ظرافت بیان کند (Riha: a, 2004:2,3).

باغ‌های حواس

شش باغ حواس در بخش شرقی چمن وسیع مرکزی قرار گرفته‌اند. کلمان در این شش باغ، شش حواس انسان شامل: بینایی، بویایی، شنوایی، چشایی، بساواایی و حس ششم را مخاطب قرار داده و در هر یک از این‌ها فرصتی برای تجربه هر یک از این حواس فراهم کرده است. در باغ بویایی گیاهانی کاشته شده‌اند که حس بویایی انسان را تحریک می‌کنند. در این باغ فرد در موقعیتی قرار می‌گیرد که بتواند رایحه‌های مختلف را درک کند. در باغ بینایی گیاهانی با برگ‌ها و بدنه‌های نقره‌ای کاشته شده‌اند. در باغ چشایی، درختان میوه مانند سیب و آلبالو کاشته شده‌اند. سه باغ آخر با گیاهانی پوشیده شده‌اند که رنگ آنها در ارتباط با یکی از حواس انسان قرار می‌گیرد: نارنجی برای لامسه، سبز برای شنوایی و طلایی برای حس ششم. هر کدام از این باغ‌ها به وسیله یک کانال آب از دیگری جدا شده‌است.

باغ سیاه و باغ سفید

در پارک سیتروئن هدف آن بوده که کلیه حواس مخاطب از جمله بینایی، بویایی، شنوایی و لامسه، درگیر شوند. اولین تجربه که حس بینایی است در "باغ سیاه" اتفاق می‌افتد. این باغ می‌خواهد رنگی را به انسان نشان دهد که نام خود را از آن گرفته است. این باغ با گیاهانی پوشیده شده است که گل‌ها و برگ‌های تیره دارند (مانند لاله سیاه) و طراحی آن را پرووست انجام داده است. باغ سفید توسط ژیل کلمان طراحی شده است و چه در

تصویر ۹

تصویر ۹: گیاهان در منظره‌پردازی فضاهای گوناگون به صورت هرس شده و با به شکل طبیعی به کار رفته‌اند. عکس: مریم‌السادات منصور، ۱۳۹۰.

تصویر ۷: نمونه‌ای از نظرها‌های طراحی شده در پارک. عکس: مریم‌السادات منصور، ۱۳۹۰.

تصویر ۷

تصویر ۵: دو گلخانه موجود در پارک سیتروئن. عکس: مریم‌السادات منصور، ۱۳۹۰.

تصویر ۴: رنگ آمیزی پارک در مقیاس‌های مختلف یادآور باغ‌های لوکزامبورگ است. عکس: مریم‌السادات منصور، ۱۳۹۰.

تصویر ۵

مکان یابی و چه در مفاهیم، کاملاً در تضاد با باغ سیاه است. این دو باغ توسط تعداد زیادی از بلوک‌های همسایگی از یکدیگر جدا شده‌اند. این دو باغ مانند "بین" و "یان" در تضاد و تکامل با یکدیگر قرار دارند. گیاهانی که در باغ سفید به کار رفته‌اند به خاطر گل‌های سفیدشان کاشته شده‌اند. این باغ چه در ظاهر و چه در تجربه فضایی، نسبت به باغ سیاه کمتر فرمال است. این باغ تنها فضایی در پارک است که بازدیدکنندگان اجازه دارند سگ‌هایشان را همراه ببرند، دوچرخه سواری و یا بازی کنند. در نتیجه این فضا در نزد مردم محبوب‌تر است و مملو از سر و صدای ناشی از فعالیت‌های مختلف است که در تضاد کامل با سکوت و آرامش باغ سیاه قرار دارد.

باغ در حرکت

آخرین جاذبه پارک که در کنار محور مورب میانی و قبل از خروجی آن قرار گرفته است "باغ در حرکت" ژیل کلمان است. این باغ در تضاد با فضاهای دیگر پارک قرار دارد. بیشتر فضاهای پارک مملو از اشکال هندسی، پرچین‌های هرس شده، لبه‌های مشخص و دسترسی‌های کاملاً مشهود هستند؛ فضای چمن مرکزی، گلخانه‌ها، آب‌نماها و باغ‌های حواس به دقت مورد مراقبت و نگهداری قرار می‌گیرند، ولی "باغ در حرکت" فضایی متفاوت دارد. در این باغ دانه‌های گیاهان پاشیده می‌شوند، درختان کاشته می‌شوند و سپس به حال خود رها می‌شوند تا آن طور که دوست دارند رشد کنند. آنها در هر جهتی حرکت می‌کنند و کنترل و هرس نمی‌شوند. در این فضا گونه‌های مختلف گیاهان با یکدیگر برابر هستند؛ به طوری که هر کدام می‌توانند سهم خود را از هوا و خورشید داشته باشند. فرآیند مرگ و تولد نیز در جریان است و تعادل را برقرار می‌سازد. بامبوها، گل‌های رز، علف‌ها و ... در اینجا به حال خود رها شده‌اند و حتی گندم و غلات نیز در این فضا وجود دارند.

در این باغ هیچ مسیری برای حرکت مشخص نشده است و افراد می‌توانند راه خود را آن گونه که دوست دارند برگزینند. باغ حرکت آخرین نقطه پارک است و فرآیندی را که با محوریت مفاهیم "معماری" و "عناصر مصنوع" آغاز شده بود با مفاهیم "طبیعت" و "حرکت" خاتمه می‌دهد. انسان و گیاه در این فضا بیش از هر فضای دیگری در پارک، برای حرکت در مسیر دلخواه خود آزادی عمل دارند. "باغ در حرکت" نمایانگر تجلی همه جانبه نظرات و ایده‌های منظر ژیل کلمان به شمار می‌رود.

گیاهان

در این پارک، گیاهان نقش‌های متفاوتی را در منظره‌سازی ایفا می‌کنند. در طراحی فضاهایی چون باغ سیاه و باغ سفید، منظره‌پردازی براساس رنگ گیاهان و تضاد آن با رنگ زمینه صورت گرفته است. این استفاده از رنگ، مؤید رویکرد پست‌مدرنیستی در طراحی این پارک است؛ زیرا رنگ عنصری است که پیش از دوران مدرنیسم و در دوران سنت در منظره‌پردازی و بناها مورد استفاده قرار می‌گرفته است. در گذشته، گیاهان را با توجه به رنگ و فرم‌شان انتخاب می‌کردند. در اینجا نیز عمل‌گزینش براساس رنگ انجام شده و رنگ، اساس منظره‌پردازی قرار

تصویر ۵
تصویر ۷

تصویر ۳: محور مورب میانی در فضای منعطف چمن یک مسیر عبوری ایجاد می‌کند و بخش‌های مختلف پارک را به هم می‌پیوندد. مأخذ: www.panoramio.com

تصویر ۳

تصویر ۴

تصویر ۴

تصویر ۵

تصویر ۶

استرالیا سفر کنند و یا همه حواس خود و خاطرات مرتبط با آن‌ها را به یاد بیاورند. اما وجود خود پارک مهم‌ترین عنصر تخیل برانگیز آن است. وجود آن در یک زمین آلوده صنعتی یادآور آن است که چه چیزی غایب بوده است و آن مفهوم غایب چگونه امروز متولد شده است.

از نقطه نظر دیگر، طرح هندسی پارک سیتروئن در نگاه اول، یک فضای مدرن را به ذهن متبادر می‌سازد. در حالی که فضاهای موجود در آن نشان‌دهنده آن است که طراح در خلق فضاها رویکردی پست‌مدرنیستی اتخاذ کرده است. توجه به باغ لوکزامبورگ و الهام گرفتن از تنوع گونه‌های گیاهی موجود در آن، ساخت گلخانه‌ها، گزینش گیاهان براساس رنگ و فرم و هرس کردن آنها، نمونه‌های این اقدامات پست‌مدرنیستی به شمار می‌روند. در پارک سیتروئن این عناصر پست‌مدرنیستی به صورت الحاقی مورد استفاده قرار نگرفته‌اند بلکه با نگاهی نو برگزیده شده‌اند و در ترکیبی متوازن با یکدیگر فضایی را ایجاد کرده‌اند که نه به باغ‌های فرانسوی می‌ماند و نه به باغ‌های انگلیسی، بلکه نمونه بی‌نظیری از یک پارک پست‌مدرنیستی در دنیای امروز است ■

تصویر ۶. باغ در حرکت.
مأخذ: Gandy, M. (۲۰۰۸)

تصویر ۸. باغ های حواس.
مأخذ: www.panoramio.com

بکارگیری این عناصر می‌تواند نقش صوری داشته باشد یا اینکه این اجزاء خود در ترکیب‌بندی جدیدی قرار گرفته و هر کدام به عنوان عنصری فضا ساز ایفای نقش کنند.

منابع

- منصورى، سید امیر (۱۳۸۸) جزوه درسی منظر معاصر، دانشگاه تهران.
- نمینی مصباح، سولماز (۱۳۸۳) پروژه‌ی پایانی درس معماری منظر، دانشگاه تهران.

References

- Gandy, M. (2008). Starting points: Gilles Clement and the recuperation of space.
- Mansouri, S.A. (2009). Contemporary landscape architecture course notes. University of Tehran. Tehran
- Namini Mesbah, S. (2005). Student project in contemporary landscape architecture class. University of Tehran. Tehran
- Riha, M. (2004 a). Parc andre citroen, site description, September.
- Riha, M. (2004 b). Parc andre citroen, context paper, November.

گرفته است. باغ سیاه از گیاهانی تشکیل شده است که برگ‌های آنها تراکم بالا و رنگ‌های تیره دارند و با رنگ سفید کفسازی در تضاد هستند. باغ سفید نیز متشکل از درختان ماگنولیا است که گل‌هایی سفید رنگ دارند. از نظر فرم، گیاهان به دو صورت طبیعی و یا هرس شده استفاده شده‌اند. اگرچه هرس گیاهان به شکل هندسی صورت گرفته، اما برگرفته از سنت قدیم باغ‌های اروپایی است که از درختان تنها به صورت هرس شده در منظره‌پردازی استفاده می‌کردند (منصوری: ۱۳۸۸، ۴۵).

در این پارک، از گیاهان برای ایجاد فضاهای بدیع نیز استفاده شده است و طبیعت خود عامل منظره‌پردازی قرار گرفته است. نمونه چنین فضایی در باغ‌های متحرک دیده می‌شود که در انتهای شمالی پارک قرار دارند و هر روز یک منظره جدید را پدید می‌آورند.

نتیجه‌گیری

موفقیت پارک سیتروئن در سمبل‌های همیشه زنده آن است. همه عناصر پارک تخیل مخاطبان را برمی‌انگیزاند به گونه‌ای می‌توانند با دیدن گیاهان حاره‌ای در گلخانه‌ها به

پی‌نوشت

۱. "Alain Provost" معروف‌ترین معمار منظر فرانسه در هنگام برگزاری مسابقه بود، او جوایز متعددی را در مسابقه‌های مختلف از آن خود کرده بود از آن جمله می‌توان به پروژه‌های فرودگاه "روآسی" و پارک "کورنر" اشاره نمود.

1-Allain Provost" was the most famous French Landscape Architect when a competition to pick a designer for the André-Citroën park took place in Paris. His works include designs for the La Courneuve Park (1972–2000) in Seine-Saint-Denis.

۲. باغ لوکزامبورگ، باغی است که در قرن هفدهم ساخته شد و پس از آن ساخت باغ‌هایی به آن سبک و شیوه رواج یافت و بسیار محبوب فرانسوی‌ها بود.

۳. در نگاه فرمال، پست‌مدرنیسم به استفاده از عناصر سنتی در محیط غیر از محیط خودشان و غیر از محل سنت‌شان اطلاق می‌شود که نمونه‌ی این رویکرد در طراحی این پارک مشهود است. در نگاه فلسفی پست‌مدرنیته امکان داشتن نگاهی نو به کلیه پدیده‌ها را ممکن می‌سازد و به انسان این اختیار را می‌دهد که با رویکردی عقلانی، عناصری را از گذشته برگیرد، عناصری که برای انسان، آشنا و خاطره‌انگیز هستند.

